

פרק י משנה ג (יחידה 19) המאכלים המיוחדים בליל הסדר

מדריך למורה

המשנה עוסקת במאכלים המובאים לשולחן בליל הסדר, היא מונה אותם בתמציתיות. זמן הוראה מומלץ: בין שיעור אחד לשני שיעורים, תלוי בידע הקודם של התלמידים.

מטרות

1. הישג **מבנה**: התלמיד יזהה את המבנה הכרונולוגי של המשנה.
2. הישג **הבנה ופרשנות**: התלמיד ידע מהם המאכלים שאוכלים בליל הסדר, ומה מטרת כל אחד מהם.
3. הישג **לשון חכמים**: התלמיד יבין את המילים: מטבל בחזרת, פרפרת הפת, גופו של פסח.
4. הישג **הבנה ופרשנות**: התלמיד ידע להבחין בהבדל שבין המאכלים בזמן המקדש לבין המאכלים בעת החורבן.
5. הישג **מושגי תוכן**: התלמיד ידע מהו קרבן חגיגה וכיצד הוא קשור למאכלים המובאים לשולחן הסדר.
6. הישג **הבנה ופרשנות**: התלמיד יבין מהי החרוסת, ומדוע אוכלים אותה לפי כל אחת מן הדעות.

פתיחה

ניתן לפתוח בקישור לידע האישי של התלמידים: משימה בזוגות לנסות לכתוב מהזיכרון את כל המאכלים המיוחדים לליל הסדר, ולאחר מכן לסדר אותם לפי הסדר.

להשאיר זאת בצד: כל זוג בסוף הלימוד יבדוק מה הם זכרו היטב, ומה התחדש להם במהלך הלימוד.

התרגיל חשוב מכיוון שבמידה והדברים אינם ידועים כמעט לתלמידים יש להשקיע תשומת לב גדולה יותר בלימוד נושא זה.

גוף השיעור

א. מבנה

משימה 1 מתייחסת לכך שבמשנה מופיעות פעמיים המילים "הביאו לפניו", ומדובר על שתי קבוצות של מאכלים שנאכלות בזמנים שונים, בשלב הראשון הירקות לכרפס, בשלב השני: המצה, המרור ושאר הדברים.

ב. הבנה ופרשנות

המשפט הראשון של המשנה כתוב מאד בקצרה, מופיע בחוברת כיצד לפי פרשני המשנה יש לקרוא אותו. חשוב שהתלמידים יבינו שהעיקר הוא שיש לטבול ירק במשקה, אפילו חזרת חריפה אם זה מה שיש.

משימה 2 שואלת את התלמידים על המנהג בביתם, בעדות שונות נהוג לאכול ירקות שונים לכרפס.

משימה 3 בודקת את הבנת התלמידים מהם המאכלים ולשם מה כל אחד מהם מובא לשולחן. משימה 4 (והציר שמעליה) מטרתה להבהיר לתלמידים שהמאכלים מובאים בתחילת ליל הסדר, אחרי הכרפס, אך לא בשביל לאכול, אלא כדי לספר על ידם את סיפור יציאת מצרים. אפשר להפנות את התלמידים להגדה, שיחפשו את המקומות שבהם מראים את המצה או מצביעים על המרור וכד'.

ג. מושגי תוכן

כיוון שמובאים לשולחן שני תבשילים – הזרוע כנגד קרבן פסח והביצה כנגד קרבן חגיגה, מוסבר לתלמיד מהו קרבן חגיגה. משימה 5 נוגעת בהבדלים שבין קרבן פסח לבין קרבן חגיגה. קרבן חגיגה הוא קרבן שלמים, לקרבן פסח ישנם סממנים מיוחדים: הוא נאכל לשובע, מצאן בלבד, נאכל עם המצות והמרור.

ד. הבנה ופרשנות חלק שני

משימה 6 עוסקת במחלוקת על החרוסת. המחלוקת היא האם חרוסת היא מצוה מדרבנן, או כלל אינה מצוה. מחלוקת הקשורה בטעמי אכילת החרוסת. הסובר שהחרוסת באה להפיג את טעם המרור חושב שהיא אינה מצוה, שכן אין למה משמעות בפני עצמה, והחושב שהיא זכר לטיט סובר שהיא מצוה.

סיכום

בחלק מן היחידות התלמידים מתבקשים לבחור מתוך מה שהם למדו ועל כך לכתוב. זוהי פעולה לימודית בפני עצמה, בה התלמיד בוחר מה משמעותי בעיניו או מה פשוט לו לכתוב עליו. כך על בחירת שני המאכלים שהתלמידים צריכים לכתוב בסיכום. אפשר לסיים בתרגיל הפתיחה וכל זוג יבדוק מה ממה שכתב בתחילת השיעור מברר לו כנכון, התחדש לו בלימוד השיעור הזה.